

Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği

Mesut DOĞAN*

ÖZET

Bu çalışmada 2005-2011 yıllarını arasında Türkiye’de Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan katılım ve geleneksel bankaların finansal performansları karşılaştırılmıştır. Araştırmada karlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterlilik oranları yardımıyla katılım (Bank Asya, Kuveyt Türk, Albaraka, Türkiye Finans) ile geleneksel bankaların (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası) performansları ölçülmüştür. Ampirik analizlerde söz konusu bankalar arasında farklılığının tespit edilmesi için t-testinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda geleneksel bankaların katılım bankalarına göre likiditesi, borç ödeme gücü ve sermaye yeterliliği daha yüksek ve riskliliği daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte; katılım ve geleneksel bankaların karlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılık, Geleneksel Bankacılık, Finansal Performans

JEL Sınıflandırması: G21, L25, C12

Comparison Of Performances Between Participation And Conventional Banks: Evidence From Turkey

ABSTRACT

In this study, the financial performances of participation and conventional banks’ which have been active between the years 2005-2011 are compared. The performances for participation banks (Bank Asya, Kuveyt Türk, Albaraka, Türkiye Finans) and conventional banks (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası) are compared due to the profitability, liquidity, riskiness, solvency and capital adequacy ratios. T-test is used for detecting differences between two sort of banks in empirical analyses. As a result of the analysis, it is stated that conventional banks have higher liquidity, solvency and capital adequacy, although lower riskiness. On the other hand, there were no statistical significant differences detected between conventional and participation banks about profitability.

Keywords: Participation Banking, Conventional Banks, Financial Performance

Jel Classification: G21, L25, C12

* Öğr. Gör. Mesut Doğan, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bayat Meslek Yüksekokulu, mesutdogan@aku.edu.tr

1. GİRİŞ

Kar ve zarara katılma esasına göre çalışan ve risk paylaşımını öngören sistem, dünyada daha çok faizsiz bankacılık (interest-free banking) ya da İslami bankacılık (islamic banking) olarak bilinmesine rağmen, Türkiye’de Katılım Bankacılığı (participation banking) olarak bilinmektedir (Parlakkaya ve Çürük, 2011: 397). Finansal sistem içerisinde giderek önemli bir yer edinen Katılım Bankaları, Türkiye’de faaliyetlerine ilk olarak 1983 yılında özel finans kurumları adıyla başlamıştır. Özel finans kurumlarının kuruluş amacı, toplumda faiz hassasiyeti olan kişilerin tasarruflarını ekonomiye kazandırmak ve benzer nitelikteki yabancı fonların ülkeye gelmesini sağlamaktır. 2005 yılından itibaren bankalar kanunu kapsamına alınarak Katılım Bankaları sıfatını kazanan bu kurumlar, Türkiye’de 4 banka ile faaliyet göstermektedir (Baykara, 2012: 3).

Geleneksel bankacılıkta oranı önceden belirlenmiş faiz karşılığında alınan mevduatın faiz karşılığı ihtiyaç sahiplerine ödünç olarak verilmesi söz konusu olduğuna göre, faiz yerine tasarruf sahibinin sonuca katılmasını öngören bankacılığı tanımlamak için, faizin olmadığını vurgulamak maksadıyla, sisteme “Faizsiz Bankacılık” denmiştir. Bu kavram, adından da anlaşılacağı gibi, olumsuz bir kavram olup neyin olması gerektiğinden ziyade neyin olmaması gerektiğini ifade eder. Nitekim faizin alternatifi faizsizlik değil, kârdır (Gülşen, 2010: 3). Faizle ilgili olmayan, fakat hemen hemen tüm bankacılık hizmetlerini farklı usullerle yapan katılım bankaları, çoğu bankacılık hizmetlerini yapabildikleri için, bir bakıma geleneksel bankaların alternatifi olmuşlardır. Geleneksel bankaların yaptıkları ve faize dayanan kimi işlemleri katılım bankaları yapamadıkları için bir bakıma onları tamamlayan ve finans sektörüne derinlik ve çeşitlilik kazandıran kuruluşlar olarak faaliyetlerini devam ettirmektedirler (Özulucan ve Deran, 2009: 86).

Katılım bankalarının ekonomiye farklı açılardan katkısı vardır. Finansal sisteme girmeyen fonların sisteme kazandırarak, tasarruf sahiplerine kazanç sağlaması, gelir dağılımını düzenleyici etkileri, reel sektöre kaynak aktararak ekonominin büyümesine olan katkıları söylenebilir. Bununla birlikte kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınması, Kurumlar Vergisi, KDV, KKDF ve BSMV ödeyerek kamu maliyesine katkıları, reel sektörün doğrudan fonlanması sebebi ile istihdamın sürekliliği ve artışı ile sosyo-kültürel faaliyetlere katkıları da sayılabilir (Ece, 2011: 4).

Katılım ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştıran akademik çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçların tespit edildiği gözlenmiştir. Iqbal (2001), Kader vd. (2007), Safiullah (2010), Viverita (2011), Usman ve Khan (2012), Siraj ve Pillai (2012) ve Ryu vd. (2012) gibi yazarlar katılım bankaların geleneksel bankalara göre performansının daha yüksek olduğunu savunurlarken, Ashraf ve Rehman (2010) ise geleneksel bankaların katılım bankalarından daha etkili olduğunu savunmuştur. Samada (2004) ve Loghod (2010) yaptıkları çalışmalarda söz konusu bankalar arasında finansal performans açısından bir farklılığının

olmadığını tespit etmişlerdir. Tüm bu sonuçlar tartışmalara yol açmış ve konuya ilişkin çalışmalarının artmasına neden olmuştur.

Konuya ilişkin olarak yapılan literatür taramasında Türk Bankacılık sektörü üzerine yapılan sadece 1 adet çalışmaya rastlanılmıştır. Bu araştırma yapılmış olan diğer çalışmadan uygulama dönemi, yöntem, örnekleme dahil edilen bankalar ve finansal oranlar bakımından farklıdır. Bu çalışma katılım ile geleneksel bankaların finansal performanslarını karşılaştırılarak, söz konusu bankaların farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koyması bakımından literatürde önemli bir boşluğu dolduracaktır. Bu yüzden çalışma oldukça önemlidir.

Bu çalışmada 2005-2011 yıllarında Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan katılım ile geleneksel bankaların performansları karşılaştırılmıştır. Araştırmada karlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterlilik oranları yardımıyla katılım bankaları (Bank Asya, Kuveyt Türk, Albaraka, Türkiye Finans) ile geleneksel bankaların (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası) performansları ölçülmüştür. Ampirik analizlerde söz konusu bankalar arasında farklılığının tespit edilmesi için t-testi kullanılmıştır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Girişten sonra ikinci bölümde katılım ile geleneksel bankaların finansal performanslarını karşılaştıran akademik çalışmalar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde değişkenler tanımlanarak ve çalışmanın metodolojisi açıklanarak hipotezler geliştirilmiştir. Dördüncü bölümde t-testi sonuçları yer almaktadır. Son bölümde ise araştırmanın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Konuya ilişkin literatür taramasında katılım ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştıran çalışmaların kısıtlı sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmaların önemli bir kısmı yakın geçmişte gerçekleşmiş ve konuya olan ilgi artmaya başlamıştır.

Iqbal (2001) Dokuz ülkede (Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Mısır, Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, Bangladeş, Malezya ve Türkiye) faaliyette bulunan 12 İslami ve geleneksel bankaların performansını karşılaştırmıştır. 1990-1998 yıllarını kapsayan çalışmada söz konusu bankaları karlılık, likidite, risk ve sermaye yeterliliği bakımından incelemiştir. Çalışmasının sonucunda hemen hemen her yılda İslami bankaların likidite ve karlılık bakımından geleneksel bankalardan daha etkili olduğunu belirlemiştir.

Samada (2004) 1991-2001 yıllarında Bahreyn’de faaliyette bulunan İslami ve geleneksel ticari bankaların karşılaştırmalı olarak performanslarını incelemiştir. Araştırmasının sonucunda karlılık ve likidite açısından İslami ile geleneksel bankalar arasında önemli bir farklılığının olmadığı tespit etmiştir.

Kader vd. (2007) Birleşik Arap Emirlikleri’nde bulunan İslami ve geleneksel bankaların karşılaştırmalı olarak performanslarını değerlendirmişlerdir. Çalışmalarının

sonucunda 2006-2007 yılları için İslami bankaların geleneksel bankalara göre likiditesinin ve karlılığının daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Ashraf ve Rehman (2010) Pakistan'daki İslami ve geleneksel bankaları karlılık, likidite, kredi riski, varlık yapısı bakımından karşılaştırmışlardır. 2007-2010 yıllarının verilerinden yararlandıkları çalışmalarının sonucunda İslami bankaların geleneksel bankalardan daha az etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Loghod (2010) Körfez Arap Ülkelerinin İşbirliği Konseyi'nde üyesi olan ülkelerde (Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri) faaliyette bulunan İslami ve geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırmıştır. 2000-2005 yıllarını kapsayan çalışmada; bu iki tür bankayı karlılık, likidite ve sermaye yapısı oranları yardımıyla incelemiştir. Araştırmasının sonucunda İslami ile geleneksel bankaların performansları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Ancak katılım bankaların geleneksel bankalara göre kredi riskinin daha fazla olduğunu belirlemiştir.

Safiullah (2010) Bangladeş'te faaliyette bulunan faizsiz bankalar ile faize dayalı bankaların performanslarında farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmada 2004-2008 yıllarında 4 İslami ve 4 geleneksel bankanın verilerinden yararlanmıştır. Araştırmasında likidite, karlılık ve borç ödeme gücü bakımından bankaları karşılaştırmış ve analiz sonucunda geleneksel bankaların İslami bankalara göre daha etkin olduğunu savunmuştur.

Jaffar ve Manavri (2011) Pakistan'da bulunan İslami ile geleneksel bankaların CAMEL analiz yöntemini uygulayarak ve karşılaştırmalı olarak performanslarını incelemiştir. 5 İslami ve 5 geleneksel bankanın 2005-2009 yıllarına ait verilerinden yararlanmışlardır. Çalışmalarının sonucunda İslami bankaların likidite ve sermaye yeterliği bakımından daha iyi performans gösterdiğini buna karşın; karlılık açısından ise geleneksel bankaların daha yüksek performans gösterdiğini tespit etmişlerdir. Bununla birlikte varlık kalitesi bakımından söz konusu bankalar arasında anlamlı bir fark olmadığını, takipteki krediler açısından ise ticari bankalarda daha düşük seviyede olduğunu belirlemiştir.

Viverita (2011) Endonezya'daki İslami ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda İslami bankaların karlılığının ve gelirlerinin geleneksel bankalara göre daha yüksek olduğunu belirlenmiştir.

Parlakkaya ve Çürük (2011) Türkiye'de faaliyet gösteren geleneksel ve katılım bankaları arasında finansal karakteristikleri baz alınarak ayırım yapıp yapılamayacağını belirlemeye çalışmışlardır. 2003-2007 yıllarının verilerinden yararlandığı araştırmasının sonucunda katılım bankaları geleneksel bankalardan daha yüksek kar ve riskliliğe sahip olduğunu belirlemiştir. Buna karşın varlık kalite göstergelerinin ve likidite değerlerinin geleneksel bankaların lehine olduğunu tespit etmişlerdir.

Usman ve Khan (2012) Pakistan'daki İslami ile geleneksel bankaların karşılaştırmalı olarak performanslarını değerlendirmişlerdir. Yapılan analiz sonucunda İslami bankaların geleneksel bankalardan yüksek büyüme oranına ve karlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca yazarlar, İslami bankaların geleneksel bankalara göre likidite seviyesinin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Ansari ve Rehman, (2012) Malezya’da 2000-2009 yılları arasında faaliyette bulunan İslami ile geleneksel ticari bankaların performanslarını karşılaştırarak değerlendirmeler yapmışlardır. Çalışmalarında performans kriterleri olarak karlılık, likidite, risklilik ve borç ödeme gücü ile ilgili oranları kullanmışlardır. Araştırmalarının sonucunda karlılık oranları bakımından İslami ve geleneksel ticari bankalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edememişlerdir. Ayrıca İslami bankaları, ticari bankalara göre daha likit ve daha az riskli olduğunu tespit etmişlerdir.

Siraj ve Pillai (2012) Körfez Arap ülkelerinde faaliyette bulunan İslami ve geleneksel bankaların performanslarını araştırmışlardır. Çalışmalarında 2005-2010 yıllarında 6 katılım ve 6 geleneksel bankanın verilerinden yararlanmışlardır. Araştırmalarının sonucunda İslami bankaların likiditesinin, mevduat artış ve karlılıklardaki büyüme yüzdesinin geleneksel bankalardan daha hızlı olduğunu belirlemişlerdir. Bununla birlikte; İslami bankaların kaldıraç oranı, geleneksel bankalardan daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Hanif vd. (2012) Pakistan’da faaliyette bulunan İslami ve geleneksel bankaların likidite, karlılık, kredi riski ve borç ödeme gücü kriterleri ile ilişkilendirerek performanslarını karşılaştırmışlardır. 2005-2009 yıllarını kapsayan çalışmalarının neticesinde karlılık ve likidite açısından ticari bankaların, borç ödeme gücü ve risklilik açısından ise İslami bankaların hakim olduğunu belirlemişlerdir.

Ryu vd. (2012) Malezya’daki İslami ve geleneksel bankaları karlılık ve risklilik oranlar yardımıyla performanslarını karşılaştırmışlardır. 2006-2010 yıllarına ait verileri kullandıkları çalışmalarının sonucunda İslami bankaların geleneksel bankalardan riskliliğinin daha az ve karlılığının daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın yönteminde veri seti, örneklem ve değişkenler hakkında bilgiler verilmiştir. Ampirik analizlerde t-testi kullanılmıştır. T-testi ile bankalar; katılım bankaları ve geleneksel bankalar olarak iki gruba ayrılmış ve böylelikle bu iki grubun performansları arasında bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

3.1. Veri Seti ve Örneklem

Bu çalışmada Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan katılım bankaları ile geleneksel bankaların karşılaştırılmalı olarak performanslarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 2005-2011 yıllarında faaliyette bulunan katılım (Bank Asya, Kuveyt Türk, Albaraka, Türkiye Finans) ile geleneksel bankaların (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası) finansal verileri kullanılarak örneklem oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan veriler İMKB resmi web sitesinden (www.imkb.gov.tr), Türkiye Bankalar Birliği’ne

(www.tbb.org.tr) ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği'ne (www.tkbb.org.tr) ait internet sayfalarından elde edilmiştir.

3.2. Değişkenler ve Hipotezler

Çalışmada, banka performansını ölçmek için 9 finansal oran 4 kategoriye ayrılarak kullanılmıştır. Söz konusu kategoriler; karlılık (*ROA* ve *ROE*), likidite (*CARİ*, *LİKİT*, *KREAKT*), risk ve borç ödeme gücü (*BORÖZK*, *BORAKF*, *KREMEV*) ve sermaye yeterlilik (*SERMA*) oranlarıdır. Bu oranlar bankaların performans göstergeleridir ve bu oranlar yardımıyla katılım ile geleneksel bankaların performansları karşılaştırılmıştır. Bu değişkenlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

3.2.1. Karlılık Oranları

Karlılık oranları her bir varlıktan ve öz sermayeden elde edilen getiriyi göstermektedir. Bu oranlar yönetsel yeteneği ölçer. Sammad ve Hassan (1999), Danesh (2007), Ghosh (2009), Jaffar ve Manavri (2011) ve Qureshi ve Shaikh (2012) gibi yazarlar katılım ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırmışlar ve çalışmalarında karlılık göstergesi olarak *ROA* ve *ROE*'yi kullanmışlardır. Bu çalışmalar esas alınarak bu çalışmada karlılık göstergesi olarak *ROA* ve *ROE* kullanılmıştır.

ROA: Dönem Net Karı/Toplam Varlıklar

ROE: Dönem Net Karı/Toplam Öz kaynaklar

H₁: Katılım bankaları geleneksel bankalardan daha az karlıdır.

3.2.2. Likidite Oranları

Likidite oranları bankaların kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme gücünü gösterir. Bankalar; cari ve tasarruf hesabından aşırı çekilmesi nedeniyle likidite sorunuyla karşı karşıya kalabilirler (Ansari ve Rehman, 2010). Bu oranın düşük çıkması bankaların likidite seviyesini azaltırken, riskliliğini artırmaktadır. Yapılmış akademik çalışmalarda likidite riskini ölçmek için birkaç oran kullanılmıştır. Hassan ve Bashir (2003), Hanif vd. (2012) ve Usman ve Khan (2012) katılım ve geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırmışlar ve çalışmalarında likidite gücünü Krediler/Aktifler oranından yararlanmışlardır. Ansari ve Rehman, (2010) ve Hamid ve Azmi (2011) Pakistan ve Malezya'da faaliyette bulunan katılım bankaları ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırırken likidite gücünü; Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler, Likit Aktifler/Toplam Varlıklar ve Net Krediler/Toplam Varlıklar oranları yardımıyla ölçmüşlerdir. Bu çalışmalar esas alınarak likidite gücü şu şekilde ölçülmüştür:

CARİ: Likit Aktifler/Kısa vadeli Yükümlülükler

LİKİT: Likit Aktifler/ Toplam Varlıklar

KREAKT: Net Krediler/ Toplam Varlıklar

H₂: Katılım bankaları geleneksel bankalardan likiditesi daha düşüktür.

3.2.3. Risk ve Borç Ödeme Gücü

Borç ödeme oranları bankaların nakit akışını ve uzun vadeli borçlarını ödeme gücünü göstermektedir. Banka varlıklarının toplam değeri toplam borçlarından daha büyük olması halinde, bankalar borçlarının tamamını ödeyebilecek durumdadır. Yüksek kaldıraçlı firmalar riskli olmakla birlikte, bu firmaların borçlarını geri ödemesi ve yeni krediler temin etmesi her zaman mümkün olmayacaktır. Sammad ve Hassan (1999), Ryu vd. (2012) ve Khan vd. (2012) yaptıkları çalışmalarında katılım ile geleneksel bankaların karşılaştırmalı olarak performanslarını incelemişlerdir. Yazarlar bankaların borç ödeme gücünü ve riskliliklerini ölçerken Borç/Öz kaynak, Borç/Toplam Varlık ve Kredi/Mevduat oranlarından yararlanmışlardır. Bu çalışmalar esas alınarak risk ve borç ödeme gücü ile ilgili oranlar aşağıdaki gibidir:

BORÖZK: Toplam Borçlar/Toplam Öz kaynaklar

BORAKT: Toplam Borçlar/Toplam Varlıklar

KREMEV: Krediler/Mevduatlar

H₃: Katılım bankaları geleneksel bankalardan riskliliği daha yüksek ve borç ödeme gücü daha düşüktür.

3.2.4. Sermaye Yeterlilik Oranı

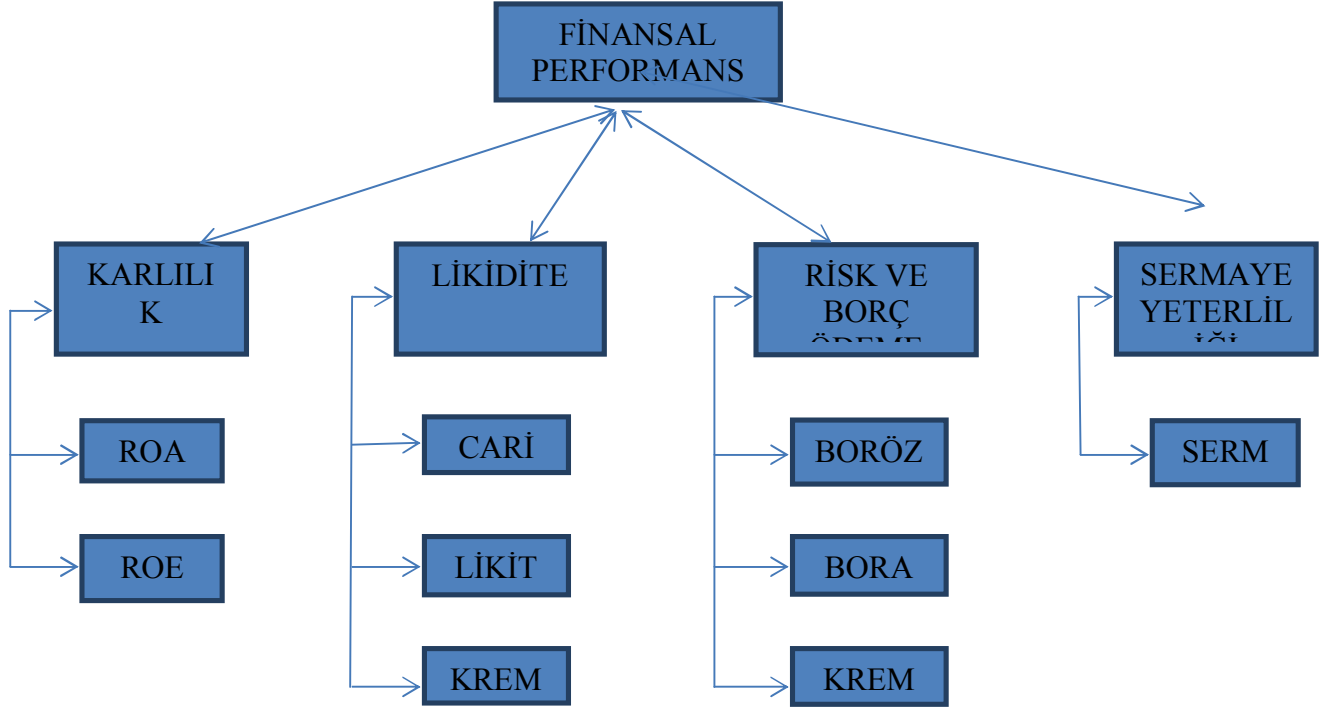
Bankaların sermaye yeterliliğini ve finansal bakımdan sağlamlığını gösteren bir orandır. Bu oranlarda olumsuz eğilimler bankaların riskliliği artırmakla birlikte sermaye yetersizliğinden dolayı finansal bakımdan sıkıntıya düşmesine neden olabilmektedir. Hassan ve Bashir (2003) ve Siraj ve Pillai (2012) katılım ile geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırdıkları çalışmalarında sermaye yeterlilik oranını (Öz kaynaklar/Toplam Varlıklar) kullanmışlardır.

SERMA: Toplam Öz kaynaklar/Toplam Varlıklar

H₄: Katılım bankalarının geleneksel bankalardan sermaye yeterlilik oranı daha düşüktür.

Sonuç itibarıyla katılım bankaları ile geleneksel bankaların performansları aşağıdaki oranlar yardımıyla karşılaştırılmıştır.

Şekil 1. Kavramsal Çerçeve

Kaynak: Ansari ve Rehman, 2012

4. BULGULAR

Bu çalışmada Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan katılım ile geleneksel bankaların performansları karşılaştırılmıştır. Bankalar; katılım ve geleneksel bankalar olarak iki gruba ayrılmış ve böylelikle bu iki grubun karlılıkları, likiditesi, borç ödeme gücü, riskliliği ve sermaye yeterliliği arasında bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 1: Karlılık Oranları

DEĞİŞKENLER	KATILIM BANKALARI			GELENEKSEL BANKALAR			ORTALAMA FARKLILIĞI	T TESTİ
	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA		
ROA	28	0,0221	0,761	28	0,0213	0,559	0,0008	0,780
ROE	28	0,1780	5,336	28	0,1793	4,283	-0,0013	-0,193

***, ** ve * sırasıyla % 1, % 5 ve % 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir

Tablo 1’de katılım ve geleneksel bankaların karlılıklarına ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 1 incelendiğinde katılım ile geleneksel bankaların karlılıkları (ROA ve ROE) arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Başka bir ifade ile söz konusu bankaların her ne kadar yapıları farklı olsa da karlılıkları açısından birbirinden ayırt edilebilir durumda değildir. Sonuç olarak H1 hipotezi reddedilmektedir. Karlılık bakımından literatür incelendiğinde Samada (2004) ve Loghod (2010) ile aynı yönde; buna karşın Iqbal (2001) ve Kader vd. (2007) ile zıt yönde sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 2: Likidite Oranları

DEĞİŞKENLER	KATILIM BANKALARI			GELENEKSEL BANKALAR			ORTALAMA FARKLILIĞI	T TESTİ
	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA		
CARİ	28	0,4985	3,7550	28	0,5485	4,259	-0,050	-8,650***
LİKİT	28	0,2930	4,2605	28	0,3249	3,556	-0,031	-5,652***
KREAKT	28	0,5483	0,754	28	0,5185	3,783	0,029	5,125**

***, ** ve * sırasıyla % 1, % 5 ve % 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 2’de katılım ve geleneksel bankaların likidite oranlarına ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 2’den görüldüğü gibi likidite oranları açısından katılım ile geleneksel bankalar arasında %1 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir ifade ile katılım ile geleneksel bankalar likidite bakımından birbirinden ayrılabilir durumdadır. Katılım bankalarının likiditesi (*CARİ*, *LİKİT* ve *KREAKT*) geleneksel bankaların likiditesinden daha azdır. Buna paralel olarak geleneksel bankaların katılım bankalarına göre kısa vadeli borç ödeme gücü daha yüksektir. Bu sonuç H₂ hipotezini doğrulamaktadır. Likidite bakımından akademik çalışmalar incelendiğinde Ashraf ve Rehman (2010) ve Hanif vd. (2012) ile aynı yönde; buna karşın Usman ve Khan (2012) ve Safiullah (2010) farklı yönde sonuçlar tespit edilmiştir.

Tablo3: Risk ve Borç Ödeme Gücü

DEĞİŞKENLER	KATILIM BANKALARI			GELENEKSEL BANKALAR			ORTALAMA FARKLILIĞI	T TESTİ
	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA		
BORÖZK	28	7,533	1,520	28	7,311	1,711	0,222	1,366
BORAKF	28	0,8757	2,2559	28	0,8376	6,878	0,0381	3,366***
KREMEV	28	0,9126	3,054	28	0,8510	2,159	0,0616	3,722***

***, ** ve * sırasıyla % 1, % 5 ve % 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir

Tablo 3’de katılım ve geleneksel bankaların riskliliklerine ve borç ödeme gücüne ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 3’ten görüldüğü gibi Borç/Öz kaynak oranı açısından katılım ile geleneksel bankalar arasında anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Ancak Borç/Aktif ve Krediler/Mevduatlar oranı açısından anlamlı bir farklılık vardır. Geleneksel bankalar, katılım bankalarına göre borç ödeme gücü daha yüksektir. Bununla birlikte; katılım bankaları topladığı mevduatların büyük bir kısmını müşterilerine kredi olarak vermektedir. Başka bir ifade ile katılım bankaları, geleneksel bankalara göre daha risklidir. Sonuç olarak H3 hipotezi kabul edilmektedir. Borç ödeme gücü ve risklilik ile ilgili yapılan ampirik çalışmalar incelendiğinde Parlakkaya ve Çürük (2011) ve Jaffar ve Manavri (2011) ile aynı yönde; buna karşın Ryu vd. (2012) zıt yönde sonuçlar tespit edilmiştir.

Tablo 4: Sermaye Yeterlilik Oranı

DEĞİŞKENLER	KATILIM BANKALARI			GELENEKSEL BANKALAR			ORTALAMA FARKLILIĞI	T TESTİ
	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA	GÖZLEM SAYISI	ORTALAMA	ST. HATA		
SERMA	28	0,1242	2,256	28	0,1623	5,844	-0,038	-3,371***

***, ** ve * sırasıyla % 1, % 5 ve % 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir

Tablo 4’de katılım ile geleneksel bankaların sermaye yeterliliklerine ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 4’ten görüldüğü gibi sermaye yeterlilik oranı geleneksel ile katılım bankaları arasında ayırt edici bir özelliğe sahiptir. Geleneksel bankalar katılım bankalarına göre sermaye yeterlilik oranı daha fazladır. Başka bir ifade ile katılım bankalarında kaynaklarının %12’si, geleneksel bankalarda %16’sı öz kaynaklardan oluşmaktadır. Sonuç olarak H₄ hipotezi kabul edilmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışmada 2005-2011 yıllarında Türk Bankacılık Sektöründe faaliyette bulunan katılım ile geleneksel bankaların karşılaştırılmalı olarak performanslarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada karlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterlilik

bakımından katılım ile geleneksel bankaların performansları değerlendirilmiştir. Ampirik analizlerde söz konusu bankalar arasında farklılığının tespit edilmesi için t-testi kullanılmıştır.

Analiz sonuçları incelendiği zaman kar ve zarar ortaklığı esaslı olan katılım bankaları ile faiz esaslı olan geleneksel bankaların karlılıkları açısından bir farklılık göstermemektedir. Bu durum katılım ile geleneksel bankaların her ne kadar ana ilkeleri farklı olsa da yaptıkları hizmet yönünden bir farklılık olmaması ile açıklanabilir. Likidite açısından söz konusu bankalar karşılaştırdığımızda geleneksel bankaların katılım bankalarına göre likidite oranları daha yüksektir. Başka bir ifade ile geleneksel bankaların nakit ihtiyaçlarını veya beklenmedik mevduat çıkışlarını karşılayabilme gücü daha iyi durumdadır. Dolayısıyla geleneksel bankalar kriz ortamlarında, finansal dalgalanmalara karşı daha yüksek direnç göstereceklerdir. Borç ödeme gücü açısından iki banka türü karşılaştırıldığında likidite oranlarına paralel sonuçlar görülmektedir. Geleneksel ile katılım bankaları borç ödeme gücü ve risklilik bakımından farklılık göstermektedir. Geleneksel bankaların borç ödeme gücü daha yüksek ve riskliliği daha düşüktür. Sermaye yeterlilik bakımından ise geleneksel bankaların katılım bankalarından aktif içerisindeki öz sermaye oranı daha yüksektir. Bu durum geleneksel bankalarda mevduat sahibi alacaklı ve kredi kullanan borçlu olması, katılım bankalarında ise hem mevduat sahibi hem de kredi kullanan ortak olması ile açıklanabilir. Bu iki bankanın yapılarının farklı olması sermaye yeterlilik oranında da farklılaşmasına neden olmuştur.

Çalışmanın genel bir değerlendirilmesi yapıldığında katılım bankaları likidite oranı ve borç ödeme gücü düşük, riskliliği yüksek olsa da karlılık bakımından geleneksel bankaların gerisinde kalmamıştır. Bununla birlikte bir bankanın likidite seviyesinin yüksek olması verimli ve etkin çalıştığını göstermemektedir. Bankalar için likidite seviyesinin minimum ve karlılığı maksimum yapmak son derece önemlidir.

Katılım bankalarının ekonomiye birçok katkısı vardır. Özellikle atıl fonların ekonomiye kazandırılması ve ekonomik büyümeye katkı sağlaması, yabancı kaynak transferi, vergi gelirleri açısından katılım bankaları son derece önemlidir. Güçlü ve sağlıklı bankacılık sistemi ve sürdürülebilir ekonomik büyüme için katılım bankalarının ekonomiye kazandırılması ve teşviklerin artırılması gerekmektedir.

Bu araştırmanın kısıtları; katılım ve geleneksel bankaların 9 finansal oranından yararlanılması, 4 adet geleneksel bankanın katılım bankaları ile karşılaştırılması ve 2005-2011 yıllarının verilerini içermesidir. Gelecek çalışmalarda daha uzun dönemleri kapsayan, daha fazla banka ve finansal oran kullanılarak bu çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılabilir. Bununla birlikte gelecek çalışmalarda bankalar; katılım bankaları, özel sermayeli, yabancı ve kamu sermayeli olarak 4 gruba ayrılarak, söz konusu bankaların finansal performansları ölçülerek karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Ansari, Sanaullah - Rehman, Atiqa (2010), “Financial Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan: A Comparative Study”, 8th International Conference on Islamic Economics and Finance, <http://conference.qfis.edu.qa/app/media/287>, 02.09.2012.
- Ashraf, Mian Muhammad - Rehman, Zia-ur (2011) “The Performance Analysis of Islamic and Conventional Banks: The Pakistan’s Perspective”, Journal of Money, Investment and Banking, No. 22, pp. 99-113.
- Bashir, Abdel Hameed (2003), “Determinants of Profitability in Islamic Banks: Some Evidence from the Middle East”, Islamic Economic Studies, Vol. 11, No. 1, pp:31-57.
- Baykara, Halid Velid (2012), “Katılım Bankalarında Etkinlik Ve Verimlilik Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Danesh, Isa Ali (2007), “An Investigation of Islamic Banks Performance: A Comparison with Conventional Banks”, Masters Thesis, Cranfield University, UK.
- Ghosh, Saibal (2009), “Financial Deregulation and Profit Efficiency: A Non-parametric Analysis of Indian Banks”, Journal of Economics and Business, Vol. 61, No. 6, pp. 509-528.
- Ece, Nalan (2011), “Dünya’da Ve Türk Bankacılık Sektöründe İslam Bankalarının Gelişimi”, Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Sayı 25, ss:1-17.
- Gülşen, Metin (2010), “Katılım Bankalarının Mali Tablo Analizi Ve Performanslarının Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Hamid, Mohamad Abdul - Azmi, Shaza Marina (2011), “The Performance Of Banking During 2000-2009: Bank Islam Malaysia Berhad And Conventional Banking In Malaysia”, International Journal of Economics and Management Sciences, Vol. 1 No. 1, pp. 09-19.

- Hanif, Muhammad – Tariq, Mahvish – Tahir, Arshiya – Momeneen, Wajeeh-ul (2012), “Comparative Performance Study of Conventional and Islamic Banking in Pakistan”, International Research Journal of Finance and Economics, No. 83, pp.62-72.
- Hassan, M. Kabir - Bashir, Abdeel Hameed (2003), “Determinants of Islamic Banking Profitability”, Paper presented at the Economic Research Forum (ERF) 10th Annual Conference, 16th-18th December 2003, Marrakech: Morocco, [http://www.irti.org/irj/go/km/docs/documents/IDBDevelopments/Internet/English/IRT/CM/downloads/IES_Articles/Vol%2011,\(03.09.2012\).](http://www.irti.org/irj/go/km/docs/documents/IDBDevelopments/Internet/English/IRT/CM/downloads/IES_Articles/Vol%2011,(03.09.2012).)
- Jaffar, Muhammad - Manarvi, Irfan (2011), “Performance comparison of Islamic and Conventional banks in Pakistan”, Global Journal of Management And Business Research, Vol. 11, No. 1.
- Kader, Janbota M. - Asarpota, Anju K. (2007), “Comparative Financial Performance of Islamic vis-à-vis Conventional Banks in the UAE”, Paper presented at 2006-2007 Annual Student Research Symposium & First Chancellor’s Undergraduate Research Award at UAE University.
- Khan, Zahoor – Farooq, Muhammad - Fawad Muhammad (2012), “Analysis of the Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan, http://www.qurtuba.edu.pk/jms/default_files/JMS/5_1/JMS_January_June2010_53-62.pdf, (01.09.2012).
- Loghod, Hadeel Abu (2010), “Do Islamic Banks Perform Better than Conventional Banks? Evidence from Gulf Cooperation Council countries”, Working Paper Series, <http://www.arab-api.org/jodep/products/delivery/wps1011.pdf>, (01.09.2012).
- Özulucan, Abitter - Deran , Ali (2009), “Katılım Bankacılığı İle Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı 11, ss. 85-108.
- Parlakkaya, Raif - Çürük, Suna Akten (2011), “Finansal rasyoların katılım bankaları ve geleneksel bankalar arasında bir tasnif aracı olarak kullanımı: Türkiye örneği”, Ege Akademik Bakış, Vol.11, No. 3, ss.397-405.

- Qureshi, Muhammad Azeem - Shaikh, Madeeha (2012), “Efficiency of Islamic and Conventional Banks in Pakistan: A Non-parametric Approach”, *International Journal of Business and Management*, Vol. 7, No. 7, pp. 40-50.
- Ryu-Kyeong Pyo - Piao, Shu Zhen - Doowoo Nam (2012),” A Comparative Study between the Islamic and Conventional Banking Systems and Its Implications”, *Scholarly Journal of Business Administration*, Vol. 2, No. 5, pp. 48-54.
- Samad, Abdul (2004), “Performance of Interest-free Islamic banks vis-à-vis Interest-based Conventional Banks of Bahrain”, *IIUM Journal of Economics and Management*, Vol. 12, No. 2, pp. 1-15.
- Samad, Abdul - Hassan, M.K. (1999), “The Performance of Malaysian Islamic Bank during 1984-1997: An Exploratory Study”, *International Journal of Islamic Financial Services*, Vol. 1, No. 3.
- Siraj, K.K. - Pillai, P. Sudarsanan (2012), “Comparative Study on Performance of Islamic Banks and Conventional Banks in GCC region”, *Journal of Applied Finance & Banking*, Vol.2, No.3, pp. 123-161.
- Usman, Abid - Khan, Muhammad Kashif (2012), “Evaluating the Financial Performance of Islamic and Conventional Banks of Pakistan: A Comparative Analysis”, *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 3 No., pp. 253-257.
- Viverita, V. (2011), “Performance Analysis of Indonesian Islamic and Conventional Banks”, Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=1868938>, (08.09.2012).